

Naslov: **Ne dobri ne slabi - čefurji**

Podnaslov:

Avtor: Zdenko Vrdlovec

Vir: **DNEVNIK**

Datum: 06.09.2013 Stran: 19

Velikost: 274 cm2 Rubrika: KULTURA

Doseg: 117000

Kritika

Ne dobri ne slabi – čefurji

Zdenko Vrdlovec

Čefurji raus!

Režija Goran Vojnović.

★★★★★

Ali bi se Vojnovićevi Čefurji raus! pri prenosu iz romana v film sploh lahko ponesrečili? Seveda bi se lahko, že načelno, po samem principu bi se lahko ponesrečili, saj spada k sami definiciji filma, da lahko zavozi tudi Shakespeara, pa naj mu še toliko dolguje. Ampak če prenehamo s tem »na-

čelnim slepomišenjem« in se konkretno vprašamo: ali filmski Čefurji »so ali niso«, se pravi, ali imajo dovolj močno filmsko eksistenco, da »prevzame« tudi gledalca, ali ne? In ko že tako vprašujem, bom rekel, da jo imajo. Še posebej v trenutkih, kot je tisti na koncu filma, ko se protagonist Marko pripelje v bosansko Visoko in obstane pred vegastim obročem koša, na katerem visi prazna zračnica; roko iztegne v košarkarski met, potem pa naskakuje koš s pločevinkami. Iz tako kratkega opisa tega seveda ni mogoče videti, toda filmski trenutki, kot je ta, so pomenko-emocionalno nabrekli, zavozlani in suspenzivni, kolikor je v njih tako preteklost kot prihodnost začasno odstavljena in obenem implicirana: Markovo naskakovanje vegastega koša s pločevinkami je lahko tako konec neke zgodbe kot začetek nove.

Marko je čefur, se pravi v Sloveniji, točneje, v ljubljanskih Fužinah rojeni sin priseljenih bosanskih staršev. Slovanska definicija, ki je v filmu uvodoma citirana, še pove, da je to slabšalni izraz, ki kaže na to, da čefurji v Sloveniji niso najbolj priljubljeni. O čemer priča tudi slovenska filmska tradicija, začeni s Po isti poti se ne vračaj (1965) Jožeta Babiča, kjer sicer še ni šlo za čefurje, ampak za bosanske »sezonske delavce«, ki spoznajo slovensko ksenofobijo. Pri Goranu Vojnoviću pa že gre za tako čefursko insajderski film, da slovenske ksenofobije niti ni bilo treba pokazati v eksplicitni obliki, ker je navzoča bolj prek tega, kar si sami čefurji misli-

jo o Slovencih. Obenem pa ni mogoče reči, da bi ta čefursko-insajderski film svoje mlade junake poskušal narediti ravno simpatične. Marka in njegove prijatelje resda igrajo sami simpatični fantje (**Benjamin Krnetić, Dino Hajderović, Ivan Pašalić in Jernej Kogovšek**), toda njihovo razgrajanje je včasih prav »čefursko zaje-bano« ali bolje, čefursko samozavestno, se pravi: kolikor je spontano, je obenem izzivalno poudarjeno in »demonstrirano«, včasih pa je v Markovem off glasu tudi kot takšno reflektirano. Kadar je njihovo razgrajanje preglasno ali fizično, imajo seveda opraviti s policijo, toda v glavnem je verbalno. Prav in skoraj edino na tak način pa je navzoča tudi erotika, tako v najstniško-mačističnih izpadih kot (in celo še posebej) v diareji vulgarnosti skozi usta čefurske bejbe. Drug pojavni način erotike je bolj »sublimen«, seveda ne toliko zato, ker je tista dolgonoga lepotica v svoji fizični podobi podvojena še z »zvezdniško« oziroma televizijsko, kakor pa zato, ker je čefurskemu Marku povsem nedosegljiva, pa naj mu bo ta »angelsko čista« Slovenka kot stanujoča v istem bloku še tako blizu.

Marko ni prav drugačen od svojih prijateljev, toda če film postane predvsem njegova zgodba, je to zaradi dveh potez. Ena je individualna (Marko trenira košarko), druga družinska – njegova družina je trdna, se pravi niti najmanj tako sesuta in disfunkcionalna, kot so videti družine njegovih prijateljev. Marko je celo talentiran košarkar, toda če je zmagoviti koš na neki tekmi zanj le spodbuda za skoraj objestno veseljačenje, vidi njegov oče (**Emir Hadžihafizbegović**, že prav zoprno prepričljiv v vlogi trdega paternalista) v tem edino rešitev za sina (prav »rešitev«, namreč v smislu: če sin uspe kot košarkar, potem ne bo več čefur). V nekem pogledu je ta film tudi zgodba o dveh očetih: »slabem« očetu v osebi slovenskega košarkarskega trenerja (**Jernej Šugman**), ki Marka ne le ne mara, ampak ga tudi napodi, in Markovem biološkem očetu, ki je »dober« prav zaradi svoje absolutne avtoritarnosti. x

Naslov: **Ne dobri ne slabi - čefurji**

Podnaslov:

Čefurji raus! Gorana Vojnovića je »čefursko-insajderski« film, ki pa se ne trudi, da bi svoje mlade junake naredil kaj posebej simpatične. Fotografija: dokumentacija Dnevnika